

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 125/2020-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. marca 2020 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti Výskumný ústav riadenia hodnoty podniku a súdneho inžinierstva, a. s., Potvorice 199, IČO 35 843 209, zastúpenej advokátskou kanceláriou AS Legal s. r. o., Hlučínska 1/11, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Milan Šulva, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb 223/2009 a jeho čiastočným rozsudkom č. k. 25 Cb 223/2009-607 z 18. novembra 2013 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 2/2014 a jeho rozsudkom č. k. 2 Cob 2/2014-662 zo 14. júla 2015 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti Výskumný ústav riadenia hodnoty podniku a súdneho inžinierstva, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. júla 2019 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti Výskumný ústav riadenia hodnoty podniku a súdneho inžinierstva, a. s., Potvorice 199, IČO 35 843 209 (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátskou kanceláriou AS Legal s. r. o., Hlučínska 1/11, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Milan Šulva, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb 223/2009 a jeho čiastočným rozsudkom č. k. 25 Cb 223/2009-607 z 18. novembra 2013 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 2/2014 a jeho rozsudkom č. k. 2 Cob 2/2014-662 zo 14. júla 2015.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že žalobou z 18. decembra 2009 sa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobkyňa“ alebo [REDAKOVANÉ]), domáhala proti sťažovateľke (žalovanej) zaplatenia sumy 767 420,83 € s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia. Žalobkyňa žalobu odôvodnila tým, že zmluvou č. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] o identifikovaní majetku, záväzkov, práv a povinností k 31. januáru 2005 ako podkladu pre uzatvorenie zápisnice o odovzdaní a prevzatí časti majetku – podniku [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „podnik“), [REDAKOVANÉ] vrátane prílohy č. 1 a prílohy č. 2 (ďalej len „zmluva“) sa sťažovateľka zaviazala poskytnúť služby ekonomického a organizačného poradcu v procese identifikácie časti podniku. Úlohou žalovaného ako spracovateľa bolo identifikovanie majetku, záväzkov, práv a povinností časti podniku na základe stavu k 31. januáru 2005. Dodatkom č. 1 zo 4. júla 2006 došlo k rozšíreniu predmetu zmluvy okrem iného o identifikáciu všetkých pozemkov zastavaných diaľnicami, cestami I. triedy

a rýchlostnými komunikáciami v rozsahu územnej pôsobnosti Slovenskej republiky, ktoré neboli súčasťou nepeňažného vkladu do ■■■■ pri jej založení, ale vzhľadom na svoj charakter a postavenie majú byť predmetom ďalšieho nepeňažného vkladu do ■■■■. Doba plnenia bola dohodnutá najneskôr do 31. decembra 2010, pričom sťažovateľka bola povinná počnúc mesiacom júl 2006 vykonať identifikáciu najmenej 300 položiek mesačne za pevne stanovenú cenu 600 Sk bez DPH za parcelu alebo diel. V priebehu rokov 2006 – 2008 žalovaný protokolárne odovzdal žalobcovi 33 súpisov pozemkov v členení parcela alebo diel obsahujúcich 40 433 položiek. Po dodaní CD nosiča s požadovanými súpismi pozemkov časť 1-34 bolo zistené, že sťažovateľka spracovala 8 053 položiek v členení na parcely a diel. Po porovnaní a zosumarizovaní súpisov pozemkov žalobkyňou vyhotovených v papierovej forme s rozsahom plnení obsiahnutých na CD nosiči bolo zistené, že namiesto sťažovateľkou fakturovaných 41 993 položiek obsiahnutých v súpisoch 1-34, z toho skutočne žalobkyňou uhradených 40 433 položiek za súpisy 1-33, sťažovateľka v súlade so zmluvou vykonala identifikáciu len 8 053 položiek. Zistený rozdiel v počte fakturovaných položiek v prospech sťažovateľky predstavoval 33 904 položiek, čo predstavuje bezdôvodné obohatenie v sume 767 420,83 € (23 119 320 Sk) ako rozdiel medzi sumou uhradenou žalobkyňou za 40 433 položiek vo výške 28 869 162 Sk vrátane DPH a sumou 5 749 842 Sk vrátane DPH za 8 053 položiek, ktoré boli identifikované v súlade so zmluvou.

2.1 Sťažovateľka sa v predmetnom konaní bránila tým, že žalobkyňa nemá nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, pretože právny dôvod pre peňažné plnenie získané sťažovateľkou od žalobkyne jednoznačne existuje, a tým je riadne a platne uzavretá zmluva. Spor spočíva v rozdielnom ponímaní termínu „diel“, ktorý v súčasnosti nie je definovaný v žiadnom právnom predpise. V dodatku č. 1 k zmluve zmluvné strany zadefinovali fakturačnú položku dvoma alternatívami – v prípade, keď parcela nebola rozdrobená na viac dielov, zodpovedala jedna položka jednej parcele, avšak v prípadoch, keď bolo na parcele viac dielov, sa pod pojmom „položka“ rozumie jeden diel. Vychádzajúc z účelu zmluvy, bolo podľa názoru sťažovateľky nutné za jednu položku považovať riešenie jednej parcely (dielu) pripadajúcej na jedného spoluvlastníka, resp. na jednu kúpnu zmluvu, t. j. spoluvlastnícky podiel v rámci dielu.

3. Okresný súd napadnutým čiastočným rozsudkom zaviazal sťažovateľku z dôvodu bezdôvodného obohatenia zaplatiť žalobkyni istinu 767 420,83 € s 9 % úrokom z omeškania ročne od 12. októbra 2009 do zaplataenia, a to všetko do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Okresný súd v rámci vyriešenia spornej otázky, či možno za fakturačnú položku považovať aj spoluvlastnícky podiel v rámci dielu, konštatoval, že pojem „diel“ v súčasnosti nemá zákonnú definíciu, keďže bol s účinnosťou od 1. septembra 2010 vypustený zo zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „katastrálny zákon“), avšak v čase uzavretia zmluvy pojem „diel“ definoval § 8 ods. 1 písm. f) katastrálneho zákona ako *„časť pozemku vytvorenej geometrickým plánom, na ktorej je postavená líniová stavba alebo iná verejnoprospešná stavba“*. V rámci vykonaného dokazovania svedkyňa Ing. M. H. (ako vyštudovaný geodet) definovala pojem „diel“ ako časť parcely, ktorá má svoju výmeru a je reálne oddeliteľná, t. j. možno ju identifikovať. Každému dielu prislúcha parcelné číslo. V minulosti, napr. pri líniových stavbách ako sú diaľnice, sa diely postupne vykupovali a až po vykúpení posledného dielu boli zapísané do katastra nehnuteľností ako jedna parcela. Pojem „parcela“ je pozemok, ktorý je geometricky a polohovo určený, má tvar a výmeru, je zobrazený na katastrálnej alebo inej mape a má parcelné číslo, pričom sa môže skladať z viacerých dielov. Podľa názoru okresného súdu zmluvné strany a predovšetkým sťažovateľka ako subjekt, ktorý sa zaoberá identifikáciu nehnuteľného majetku, si v čase uzatvárania dodatku č. 1 k zmluve museli byť vedomé rozdielu medzi pojmi „diel“ a „podiel“. Fakturačná položka diel bola vyjadrená v písomnej podobe zmluvy tak zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom, že nevzbudzoval pochybnosť o vôli a úmysle konajúcich zmluvných strán. Pokiaľ by zmluvné strany mali úmysel považovať za fakturačnú jednotku aj spoluvlastnícky podiel, takúto skutočnosť by zrozumiteľne vyjadrili v dodatku č. 1 k zmluve. V tejto súvislosti okresný súd poukázal na nepodpísaný návrh dodatku č. 2 k zmluve, kde bol ako fakturačná položka popri parcele, resp. diele uvedený už aj podiel. Pokiaľ by zmluvné strany boli toho názoru, že pojem „diel“ je totožný s pojmom „podiel“ tak, ako to žalovaný prezentoval v prejednávanej veci, neuviedli by uvedené položky popri sebe, ale položka diel by bola nahradená pojmom „podiel“. Vykonaným dokazovaním okresný súd zistil, že v zmysle zmluvy mali byť spolu s papierovým vyhotovením súpisov žalobkyni odovzdávané aj CD, avšak prvé CD jej bolo odovzdané na základe jej vyžiadania až

9. januára 2008 spolu so súpisom 1-29. Údaje na CD však boli len súpisom kúpnych zmlúv bez logického usporiadania, a preto sťažovateľka až na základe výzvy na odstránenie väd plnenia zmluvy z 28. apríla 2008 doručila žalobkyni 15. júla 2008 CD s požadovanými súpismi pozemkov 1-34. Na základe takto opraveného CD bolo zistené, že sťažovateľka reálne a v súlade so zmluvou zidentifikovala len 8 053 položiek. Čiže až po doručení opraveného CD bolo možné zistiť, či sťažovateľka poskytovala alebo neposkytovala plnenia v súlade so zmluvou, a po zistení, že sťažovateľka v rozpore s dodatkom č. 1 k zmluve fakturovala aj za zidentifikovanie spoluvlastníckych podielov, bolo možné pristúpiť k reklamácií poskytnutého plnenia.

4. Na základe odvolania sťažovateľky podľa § 205 ods. 2 písm. b), c), d) a f) Občianskeho súdneho poriadku [účinného do 30. júna 2016, (ďalej len „OSP“)] krajský súd napadnutým rozsudkom čiastočný rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny. Podľa názoru krajského súdu okresný súd vykonal v predmetnej veci dostatočné a rozsiahle dokazovanie, vyvodil z neho správny právny záver, t. j. že sťažovateľka má nárok iba na fakturáciu za identifikáciu parcely alebo dielu, a nie za spoluvlastnícke podiely v zmysle § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a teda jej nevznikol nárok na fakturáciu v takom rozsahu, v akom skutočne fakturovala. Je nepochybné, že na strane sťažovateľky došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia, keďže získala majetkový prospech na základe plnenia žalobkyne bez právneho dôvodu.

5. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, v ktorom namietla, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v dôsledku porušenia základných procesných zásad dokazovania, neumožnenia účinnej skutkovej a právnej argumentácie a nedostatku odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie. Podľa názoru sťažovateľky v danom prípade nie je zjavné, z akých dôkazov dospeli súdy nižších inštancií k záveru, že oprávnene bolo sťažovateľkou fakturovaných len 8 053 položiek, teda akým spôsobom súdy dospeli k jednej z rozhodujúcich otázok pre určenie výšky bezdôvodného obohatenia, keďže súpisy identifikovaných pozemkov 1-34 a CD nosiča sa v súdnom spise nenachádzajú. V tomto kontexte sťažovateľka uviedla, že v žiadnej zápisnici vyhotovenej súdmi nižších inštancií nie je zaznamenané, že by sa oboznámili s elektronickými súbormi uloženými na CD nosiči

a akým spôsobom vykonali tento dôkaz. V prípade, ak by uvedené dôkazy boli súčasťou súdneho spisu, bolo potrebné v konaní ustanoviť znalca z odboru geodézie na vypracovanie znaleckého posudku, keďže bolo potrebné v konaní vysporiadať sa s odbornou otázkou.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 5 Obdo 41/2017 zo 7. marca 2019 dovolanie sťažovateľky odmietol podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku [účinného od 1. júla 2016, (ďalej len „CSP“)] ako smerujúce proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému nie je prípustné. Najvyšší súd konštatoval, že prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z § 238 OSP a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a) až e) a g) OSP. Postupom krajského súdu nedošlo ani k takému zásahu do procesných práv sťažovateľky, ktorého dôsledkom by bolo odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f) OSP. Vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému založeniu skutkového hodnotenia veci na dôkazoch, ktoré neboli súčasťou spisu, a neustanoveniu znalca k posúdeniu odborných otázok v konaní pred súdmi nižších inštancií najvyšší súd s poukazom na judikát R 39/1993 konštatoval, že nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie mohol byť pre prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP relevantný len vtedy, ak sa ho dopustil aj odvolací súd, alebo ak tento nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie nenapravil odvolací súd. Avšak nemôže tomu tak byť v prípade, ak samotný účastník konania nevyužil svoje právo namietat konkrétnu nesprávnosť v rámci podaného odvolania. V uvedenom prípade sťažovateľka mala možnosť realizovať svoje procesné práva a uplatniť svoj vplyv na výsledok konania vo vzťahu k uvedeným námietkam v rámci podaného odvolania. Sťažovateľka tak neurobila, preto predmetné, až v dovolaní uvedené námietky nemohli byť predmetom prieskumu odvolacím súdom a z toho dôvodu ani prípadný nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie nemohol byť napravený odvolacím súdom. Za uvedených okolností tak nie je naplnená podmienka prípustnosti dovolania spočívajúca v tom, že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom a krajským súdom odôvodňuje tým, že tieto súdy založili skutkové hodnotenie veci na dôkazoch, ktoré nie sú súčasťou súdneho spisu, čím porušili základné procesné zásady dokazovania. V tejto

súvislosti opakovane uvádza, že súpisy 1-34 a ani CD nosič sa v súdnom spise nenachádzajú a nemohli byť okresným súdom a krajským súdom vykonané ako dôkazy. Nie je zrejmé, na základe akých dôkazov súdy dospeli k záveru, že oprávnene bolo žalovaným fakturovaných len 8 053 položiek, teda akým spôsobom dospeli k jednej z rozhodujúcich otázok pre určenie výšky bezdôvodného obohatenia. Okresný súd a krajský súd mali v odôvodnení svojich rozhodnutí náležite zodpovedať nielen otázku, čo je možné považovať za fakturačnú položku, ale i počet fakturačných položiek. Podľa názoru sťažovateľky napadnutý čiastočný rozsudok okresného súdu a napadnutý rozsudok krajského súdu nie sú náležite odôvodnené v zmysle § 157 ods. 2 OSP v spojení s § 122 ods. 1 a § 123 OSP a trpia nepresvedčivosťou a nejasnosťou.

8. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a čiastočným rozsudkom okresného súdu a napadnutým postupom a rozsudkom krajského súdu, aby obe rozhodnutia zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a aby sťažovateľke priznal náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom

je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušení základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného

práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Úlohou ústavného súdu rovnako nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

15. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Všeobecný súd pri svojom rozhodovaní nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, ak to vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavou súladného výkladu zákonov a obdobných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, i v týchto prípadoch sa musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii (m. m. III. ÚS 72/2010). V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (III. ÚS 341/07). Ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

16. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna

aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojoľne možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojoľli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým čiastočným rozsudkom okresného súdu

17. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

18. Podľa § 201 ods. 1 prvej vety OSP účastník mohol napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevylučoval.

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že na preskúmanie napadnutého čiastočného rozsudku okresného súdu bol príslušný krajský súd, ktorého právomoc predchádzala právomoci ústavného súdu poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky, preto ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

napadnutým čiastočným rozsudkom okresného súdu, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

20. Ústavný súd konštatuje, že v danej veci je dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu vyplývajúca z § 124 zákona o ústavnom súde vzhľadom na dátum doručenia písomného vyhotovenia uznesenia najvyššieho súdu (16. mája 2019) právnemu zástupcovi sťažovateľa zachovaná.

21. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

22. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

23. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 220 ods. 2 CSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej

obrany použil, jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax a dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

24. Aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že hoci tento článok zaväzuje súd, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, neznamená to, aby na každý argument strany konania dal podrobnú odpoveď (rozsudok ESLP vo veci Van Hurk v. Holandsko z 19. 4. 1994, sťažnosť č. 16034/90, § 61). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Medziiným, je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré strana konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vynášaním a vyhotovovaním rozhodnutí (rozsudok ESLP vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani v. Španielsko z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprejedná každú podrobnosť tvrdenú stranou konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prejednávania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo strany konania byť vypočutou a aby súd posúdil tvrdenia strany konania, hoci sa to explicitne neodrazí v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, str. 67, 74). Odvolací súd sa tiež v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok ESLP vo veci Helle v. Fínsko z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

25. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že krajský súd (aj okresný súd) založil skutkové hodnotenie veci na dôkazoch, ktoré nie sú súčasťou súdneho spisu, čím porušil základné procesné zásady dokazovania. V tejto súvislosti (rovnako ako v dovolaní) uvádza, že súpisy 1-34 a ani CD nosič sa v súdnom spise nenachádzajú a nemohli byť okresným súdom a krajským súdom vykonané ako dôkazy.

26. Preskúmaním napadnutého rozsudku krajského súdu ústavný súd (rovnako ako najvyšší súd) zistil, že uvedené námietky sťažovateľky neboli obsahom jej odvolania proti čiastočnému rozsudku okresného súdu, a teda nemohli byť predmetom prieskumu krajským súdom.

27. Odvolacie konanie v civilnom procese je založené na princípe neúplnej apelácie, ako aj na princípe koncentračnom. V zmysle princípu neúplnej apelácie je substancovanie skutkových tvrdení a označovanie dôkazných návrhov zásadne koncentrované do fázy prvoinštančného konania. Podľa koncentračného princípu sú strany povinné sústrediť (koncentrovať) a vykonať niektoré procesné úkony v určitom časovom úseku stanoveným súdom alebo priamo zákonom. Po uplynutí takto stanovenej lehoty nie je možné už uplatnené ani nariadené procesné úkony vykonať. Koncentračný princíp a princíp neúplnej apelácie sa teda prejavuje v tom, že v odvolacom konaní v zásade nie sú prípustné nové substancovania skutkových tvrdení ani nové dôkazné návrhy, s výnimkou výnimočných situácií, ktoré zákon uznáva ako dôvody na prednes skutkových tvrdení či označenie dôkazných návrhov aj v odvolacom konaní.

28. Ak teda sťažovateľka nevyužila zákonnú možnosť namietat dôkazy v konaní pred odvolacím súdom, takéto správanie sťažovateľky odporuje zásade „*vigilantibus iura scripta sunt*“, ktorá vo svojej podstate znamená, že práva patria len bdelym (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod. To platí obdobne aj

o využívaní zákonných procesných ustanovení vrátane využitia možnosti podania opravných prostriedkov (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžf 65/2011 z 19. júla 2012).

29. Z vyjadrenia žalobkyne k dovolaniu sťažovateľky (bod 20 uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obdo 41/2017 zo 7. marca 2019) navyše vyplýva, že žalobkyňa ponúkla okresnému súdu súpisy 1-34 na založenie do spisu, ak si ich vyžiada, pretože boli značne rozsiahle (išlo o 34 zviazaných kníh). Predmetné súpisy boli vyhotovené sťažovateľkou, ktorá s nimi nielenže bola riadne oboznámená, ale v priebehu celého prvoinštančného konania, ktoré trvalo takmer štyri roky, sa ich založenia do súdneho spisu nedomáhala. CD nosič žalobkyňa založila do súdneho spisu spolu s podanou žalobou, pričom počet fakturovaných položiek v rozsahu 8 053 kusov ustálila sťažovateľka a žalobkyňa nijakým spôsobom túto skutočnosť v priebehu súdneho konania nespochybňovala.

30. Neobstojí preto námietka sťažovateľky, že v danom prípade nie je zrejmé, na základe akých dôkazov súdy dospeli k záveru, že oprávnene bolo žalovaným fakturovaných len 8 053 položiek, teda akým spôsobom dospeli k jednej z rozhodujúcich otázok pre určenie výšky bezdôvodného obohatenia, ani námietka sťažovateľky, že krajský súd (aj okresný súd) náležite nezodpovedal nielen otázku, čo je možné považovať za fakturačnú položku, ale i počet fakturačných položiek.

31. Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok krajského súdu obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, vychádzajúcich a nadväzujúcich na prvoinštančné konanie (bod 3), a ústavný súd nezistil, že by tieto závery krajského súdu boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov (Obchodného zákonníka, Občianskeho súdneho poriadku), ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku sa ústavný súd presvedčil, že krajský súd sa odvolacími námietkami sťažovateľky zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že dostala odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu.

32. Ústavný súd poukazuje na to, že v danom prípade nebolo sporné, že k uzavretiu zmluvy zmluvnými stranami došlo v roku 2006. Pred novelou katastrálneho zákona

uskutočnenou zákonom č. 304/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, bol v § 45 katastrálneho zákona upravený zápis vlastníckeho práva k „dielom parcel“. Diely parcel boli časti pozemkov, z ktorých sa mal podľa geometrického plánu vytvoriť jeden pozemok (napr. pod diaľnicou). Zápis vlastníckeho práva k týmto „dielom“ sa mal vykonať až po vykúpení všetkých „dielov“ novovznikajúceho pozemku. V tomto zmysle v konaní pred okresným súdom vypovedala aj svedkyňa Ing. M. H.

33. Vyhodnotenie, ktorá skutočnosť tvrdená a dokazovaná v civilnom súdnom konaní je pre rozhodnutie vo veci samej významná a ktorá nie, je doménou rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Ústavnému súdu nemožno odňať právomoc kasačného zásahu do tohto hodnotenia vtedy, keď je v rozpore so zákonným príkazom vyjadreným v § 191 CSP (resp. v § 132 OSP) v miere spôsobilej postaviť konanie i jeho výsledok do pozície nespravodlivosti a neobjektívnosti. Uvedené zákonné ustanovenie upravuje zásadu voľného hodnotenia dôkazov, ktorá napriek pomenovaniu nevytvára všeobecnému súdu priestor pre ľubovoľné (svojvoľné) hodnotenie dôkazov. Prípadná svojvoľňa v procese hodnotenia dôkazov je nežiaducim prvkom v súdnom konaní, ktorý zakladá nielen rozpor postupu a naň nadväzujúceho súdneho rozhodnutia so zákonom, ale aj so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, lebo svojvoľňa konajúceho súdu je hrubým narušením spravodlivostnej kvality a objektivity súdneho rozhodovania.

34. V danom prípade však nič nenasvedčuje tomu, že by sa krajský súd (aj okresný súd) v procese hodnotenia dôkazov svojvoľne dopustil. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré sú dostatočne odôvodnené a majú oporu vo vykonanom dokazovaní.

35. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí

rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán vrátane ich dôvodov a námietok. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) totiž nepatrí právo sporovej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré sporová strana predkladá (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 284/08).

36. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

37. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. marca 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu